

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Геолого-географічний факультет

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Голова приймальної комісії

Ректор ОНУ імені І.І. Мечникова

Вячеслав ТРУБА

2023 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ТУРИЗМУ
для абітурієнтів, які у 2023 році вступають на навчання до
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
для отримання ОС „МАГІСТР” за спеціальністю 242 Туризм
Освітньо-професійна програма: Туризм
на базі диплому бакалавра (спеціаліста), магістра

Затверджено

рішенням Вченої ради

геолого-географічного факультету

протокол № 6 від "16" березня 2023 р.

Одеса - 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового вступного випробування з Туризмознавства - з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньому ступені/рівні бакалавра/спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності 242 Туризм в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Критерій оцінювання

Завдання екзаменаційного тесту покликані виявити рівень знань, набутих студентами, які отримали освітній ступінь бакалавра з туризму та бажають продовжити навчання за ступенем вищої освіти «магістр».

Пропоновані екзаменаційні тести складаються з 50 завдань закритого типу. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 (два) бали. Неправильна відповідь оцінюється у 0 (нуль) балів.

Максимальною оцінкою за вдало написаний тест є 100 балів.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки), він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел, абітурієнт, на вимогу членів предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин в зазначений у розкладі час, до участі в подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Структура білету фахового вступного випробування включає окремі питання навчальних дисциплін професійної спрямованості.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ.

Характеристика сутності організації туризму. Сутність поняття “організація”. Організація як функція менеджменту. Функції менеджменту: планування, організація, регулювання, координування, стимулювання (мотивація), контроль. Історія та передумови розвитку туризму. Сучасні підходи до визначення туризму. Поняття "турист" та "екскурсант". Стан розвитку туризму в Україні. Показники розвитку організованого туризму. Динаміка туристських потоків.

Класифікація і функції туризму. Понятійний апарат туризму. Система класифікації туризму. Соціальна, гуманітарна й економічна функції туризму. Туризм як соціально-економічна система. Фактори, що впливають на розвиток туризму: зовнішні та внутрішні, інтенсивні та стримуючі, фактор сезонності.

Міжнародне правове регулювання туристської діяльності. Мета й основні завдання регулювання туристської діяльності на міжнародному рівні. Міжнародні організації, які координують туристську діяльність, та їх класифікація. Інструменти регулювання міжнародної туристської діяльності - міжнародні декларації та конвенції, міжурядові угоди. Міжнародні документи, що регламентують туристську діяльність. Сутність міжнародних туристських заходів. Міжнародні відносини України у сфері туризму.

Організація державного управління туристською діяльністю в Україні. Державні органи регулювання туристської діяльності в Україні - основні цілі та завдання державного регулювання. Схема керування туристською діяльністю в Україні. Туристська політика в Україні, її основні положення. Державна програма розвитку туризму в Україні. Основні законодавчі й нормативно-правові акти у сфері туризму, що діють в Україні.

Основні важелі впливу держави на туристську діяльність. Туристські формальності: паспортно-візові, митні, валютні, санітарні. Права й обов'язки туристів і екскурсантів.

Договірні відносини в туризмі. Загальна характеристика договірної роботи. Вимоги до укладання договорів. Договірні відносини між туристськими підприємствами. Договірні відносини між туристськими підприємствами і підприємствами зовнішнього середовища. Договірні відносини між туристськими підприємствами і споживачами туристських послуг. Характеристика договірних документів у галузі туризму.

Ліцензування, стандартизація та сертифікація в туризмі. Необхідність і цілі ліцензування. Основні визначення з ліцензування. Нормативно-правова база ліцензування. Порядок оформлення ліцензій. Умови ліцензування. Контроль за дотриманням ліцензійних умов. Поняття про стандартизацію і стандарти. Основні міждержавні та національні стандарти, що діють в галузі туризму. Сутність сертифікації. Державна система сертифікації УкрСЕПРО. Порядок і правила сертифікації послуг в сфері туризму.

Понятійний апарат туropolерейтингу. Сутність туropolераторської діяльності. Роль та завдання туropolератора на туристичному ринку. Види туropolераторів за спеціалізацією, територіальним рівнем та формою організації. Основні функції туropolератора. Особливості діяльності виїзних, в'їзних та місцевих туropolераторів.

Туристичний продукт як предмет діяльності туropolератора. Сутність, особливості та складові туристичного продукту. Туристичний пакет: поняття та основні характеристики. Складові тур-паketу.

Проектування туристичного продукту. Сутність і послідовність робіт з туropolерейтингу. Технологія проектування туристичних послуг. Етапи розробки нового туру. Життєвий цикл туристичного продукту.

Діяльність туристських підприємств в умовах конкуренції на ринку туристських послуг. Сучасний туристський ринок. Особливості його

функціонування та перспективи розвитку. Туристський попит і туристська пропозиція, їх особливості. Конкуренція як основний стимул розвитку туристської індустрії. Конкурентні переваги туристських підприємств.

Регіональні туристські ринки та їх стисла характеристика. Характерні особливості туристських ринків різних регіонів світу. Сучасний підхід до формування туристських регіонів світу. Загальна характеристика туристських регіонів світу.

Застосування інформаційних технологій в туризмі – засіб підвищення ефективності роботи туристських підприємств. Сутність основних понять інформаційних технологій. Характеристика основних напрямків автоматизації роботи туристських підприємств. Програмне забезпечення туристських подорожей. Інтернет/інтранет – технології в туризмі. Основні фактори підвищення ефективності роботи туристських підприємств при застосуванні інформаційних технологій. Переваги й недоліки інформаційних технологій, що використовуються в туризмі. Класифікація технічних засобів інформаційних технологій, що використовуються туристськими підприємствами. Організація роботи туристських підприємств з всесвітньою мережею Інтернет. Характеристика автоматизованих міжнародних систем бронювання

Література

1. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
2. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці, 2003. 300 с.
3. Козловський Є.В. Правове регулювання туристичної діяльності. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2015. –272 с.
4. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2003. 104 с.
5. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. К. : Альтерпрес, 2003.
6. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес : теорія та практика. Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури. 2007. 424 с.
7. Мунін Г.Б., Змішов А.О., Зінов'єв Г.О., Самарцев Є.В., Гаца О.О., Максимець К.П., Роглев Х.Й. Управління сучасним готельним комплексом: навч. посібник. К.: Ліра-К, 2005. 520 с.

8. Писаревський І. М., Погасій С. О., Покоłodна М. М. Організація туризму : підручник. Харків: ХНАМГ, 2008. 541 с.
9. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності: підручник. Харків. нац. ун-т міського гос-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2017, 180 с.
10. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства. Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
11. Саранча Г.А. Метрологія, стандартизація, відповідність, акредитація та управління якістю: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 672 с.
12. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник. Київ : Грамота, 2006. 264 с.
13. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 463 с.
14. Федорченко В. К., Пазенок В. С., Кручек О. А. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму. К. : ВЦ «Академія», 2013. 368 с.

2. МЕНЕДЖМЕНТ В ТУРИЗМІ.

Менеджмент туризму: сутність, основні підходи. Суб'єкт та об'єкт управління, їх характеристика, взаємодія. Формування і розвиток науки про управління. Принципи, рівні, цілі, завдання менеджменту.

Процес і методи управління організацією. Поняття процесу управління. Функції менеджменту як виду управлінської діяльності: поняття та класифікація функцій менеджменту.

Сутність і класифікація методів менеджменту. Економічні методи управління, організаційно-розпорядчі методи управління та соціальні методи управління.

Управлінські рішення в менеджменті. Суть і види управлінських рішень. Основні підходи до прийняття рішень. Процес прийняття рішень. Методи прийняття рішень. Моделювання. Методи прогнозування. Організація та контроль виконання рішень. Типологія стилів керівництва.

Туризм як об'єкт управління. Ринок туристських послуг: характеристика і учасники. Суб'єкти туристського ринку: туроператори і тур агенти; готельні заклади; заклади харчування. Система і структура управління туризмом.

Планування в організації. Поняття "планування", його місце серед

функцій управління. Стратегічне планування. Оцінка та аналіз зовнішнього середовища. Управлінське дослідження внутрішнього середовища. Вивчення стратегічних альтернатив. Методи розробки планів. Планування розвитку підприємств готельно-ресторанного господарства.

Організація як об'єкт управління і функція менеджменту. Сутність організації. Формальні й неформальні організації. Види організацій. Характеристики організацій. Внутрішні складові організації та їх взаємозв'язок. Моделі організацій як об'єкт управління. Організаційні взаємодії та повноваження.

Організація як функція менеджменту. Організаційно-функціональна структура сучасних підприємств готельно-ресторанного господарства. Поняття та класифікація організаційних структур управління. Вибір структури. Департаменталізація. Адаптивні структури. Централізовані та децентралізовані організації. Формування організаційних структур управління. Етапи формування організаційних структур управління. Основні вимоги до організаційних структур управління. Методи побудови та вдосконалення організаційних структур. Типи організаційних структур в готелях.

Мотивація як функція менеджменту в туризмі. Мотивація в туристичному підприємстві: визначення, сутність, розвиток, концепції. Теорії мотивації персоналу. Змістовні теорії мотивації. Процесійні теорії мотивації. Мотивація та компенсація.

Менеджмент мотивації персоналу туристичного підприємства та готельно-ресторанного господарства. Методи й інструменти мотивації персоналу. Розробка системи мотивації персоналу на прикладі готельного підприємства.

Контроль як функція менеджменту. Функція контролю в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі. Зміст, види, принципи та процес здійснення контролю на підприємствах туризму та готельно-ресторанного бізнесу.

Управління збутом туристського продукту. Основні форми роботи туристських підприємств з організації збуту туристського продукту. Характеристика основних форм продажу туристського продукту. Особливості управління збутом туристського продукту.

Управління персоналом підприємств туристської індустрії. Роль людського фактору в управлінні туристським підприємством. Критерії добору працівників підприємств в тур індустрії. Ефективна кадрова політика: принципи побудови, цілі та завдання. Система управління трудовими ресурсами.

Управління конфліктами, змінами, стресами. Природа конфліктів в організації. Управління конфліктною ситуацією. Природа організаційних змін. Управління змінами. Організаційний розвиток. Природа стресу. Стресовий стиль життя.

Управління продуктивністю. Комплексний підхід до питань продуктивності. Управління за критерієм продуктивності. Комунікації, прийняття рішень і керівництво в ділі забезпечення продуктивності. Нові підходи в управлінні продуктивності праці.

Література:

1. Андренко І. Б., Кравець О. М., Писаревський І. М. Менеджмент туризму: навч. посібник. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім.О.М. Бекетова. 2014. 402 с.
2. Білоусов О.М., Лугінін О.Є., Морозова О.С., Соколова Л.В. Менеджмент туристичної галузі : підручник. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 580 с.
3. Винниченко І. Ризики в туризмі. Навч.-метод. посібник. КНУ імені Т.Г. Шевченка. К., 2014. 101 с.
4. Кіптенко В.К. Менеджмент туризму: Посібник. К.: Знання, 2010. 502 с.
5. Король О.Д., Крачило М.П. Менеджмент туризму: Навч. посіб. К.: Знання, 2009. 248 с.
6. Кудла Н. Є. Менеджмент туристичного підприємства. К. : Знання, 2012. 343 с.
7. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Планування діяльності туристичних підприємств: Навч. посібник. К.: Знання, 2005. 241 с.
8. Менеджмент з туризму: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач О. В. Поступна. Х.: НУЦЗУ, 2020. 235 с.

9. Панченко Ю.В., Лугінін О.Є., Фомішин С.В. Менеджмент внутрішнього і міжнародного туризму : навч. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2017. 342 с.
10. Шайхлісламов З. Р. Управління якістю в туризмі : конспект лекцій; Харків. торгов.-економ. ін-т КНТЕУ. Х. : ХТЕІ, 2016. 206 с.

3. МАРКЕТИНГ ТУРИЗМУ.

Суть маркетингу в готельному, курортному і туристичному сервісі. Поняття маркетингу. Маркетинг послуг. Маркетинг в туризмі. Поняття туристичного продукту. Причини появи туристичного маркетингу. Становлення та розвиток маркетингу в туризмі. Сучасні тенденції маркетингу туристичних підприємств. Функції маркетингу в туризмі. Умови застосування маркетингу в туризмі. Принципи туристичного маркетингу. Управління маркетингом в туризмі. Поняття управління маркетингом. Маркетингова продуктова стратегія. Маркетингова цінова стратегія. Збутова стратегія туристичного підприємства. Комунікаційна стратегія в туризмі. Альтернативні стратегії.

Сегментація ринку в туризмі. Переваги сегментації. Методи сегментації туристичного ринку. Географічний метод. Соціодемографічний метод. Психографічний метод. Сегментація WTO. Система "Євростиль". Сегментація Г.Гана. Поняття позиціювання туристичного продукту. Способи позиціювання туристичного продукту. Репозиціювання. Стратегії репозиціювання турпродукту.

Реклама в туризмі. Туристична реклама. Особливості реклами в туризмі. Види туристичної реклами. Рекламні кампанії туристичних підприємств. Оцінка ефективності рекламної діяльності в туризмі. Вибір рекламних засобів в туризмі. Туристичний фірмовий каталог. Туристична реклама в глобальній мережі Інтернет. Нерекламні методи просування турпродукту. Стимулювання збуту. Етапи стимулювання. Розробка програми стимулювання збуту. Засоби стимулювання споживачів (туристів). Засоби стимулювання роздрібних турагентів. Туристичні виставки та ярмарки. Фірмовий стиль туристичного підприємства.

Маркетинг в міжнародному туризмі. Міжнародний туризм.

Міжнародний (світовий) туристичний ринок. Міжнародний маркетинг. Особливості маркетингу на світовому туристичному ринку. Організація маркетингових досліджень на зовнішніх ринках туристичних послуг. Стратегія і тактика проникнення на зовнішні туристичні ринки.

Література:

1. Забалдіна Ю.Б. Маркетинг туристичного підприємства. Навч. пос. К.: Музична Україна, 2002. 196 с.
2. Костащук В.І. Економіка і ціноутворення в галузі туризму : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 140 с.
3. Крикавський Є. В., Третьякова Л. І., Косар Н. С. Стратегічний маркетинг: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 256 с.
4. Кудла Н.Є Маркетинг туристичних послуг: нав.пос. К.: Знання, 2011. 351 с.
5. Мальська М.П. Маркетинг туризму: Підручник. Львів: Український бестселер, 2015. 364 с.
6. Мальська М.П., Пурська І.С. Міжнародна маркетингова діяльність: Підручник. К.: ЦУЛ, 2013. 288 с.
7. Мунін Г.Б. Маркетинг туризму: навч.пос. У 2-х част./ Г.Б. Мунін, З.І. Тимошенко, Є.В. Самарцев, А.О. Змійов. К.: В-во Європ.ун-ту, 2005.
8. Правик Ю.М. Маркетинг туризму: підр. / Ю.М. Правик. К.: Знання, 2008. 303 с.
9. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.
- 10.Смирнов І.Г. Міжнародний туристичний бізнес: навч.-мет.пос./ І.Г.Смирнов, Н.В. Фоменко. – І.-Ф.: Галицька академія, 2009. 154 с.
- 11.Смирнов І.Г., Любіцева О.О. Маркетинг сталого туризму. Навч. посібник. Київ: Ліра-К. 2020. 220 с.
- 12.Шульгіна Л. М. Маркетинг підприємств туристичного бізнесу. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2005. 290 с.

4. ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

Методологія та методика географічних досліджень в туризмі Сучасні наукові концепції та моделі в географії туризму. Геопросторові моделі туризму. Сучасні тенденції розвитку туризму

Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів. Класифікація туристичних ресурсів за ступенем використання та за обсягами туристських потоків. Економічна, соціальна та екологічна оцінка туристичних ресурсів.

Природні та культурно-історичні туристичні ресурси Географічна оцінка кліматичних ресурсів. Географічна оцінка бальнеологічних ресурсів. Характеристика океанів, морів, озер, річок як туристичних ресурсів. Гідрологічні та гідротехнічні водні об'єкти та їх туристична привабливість: аквапарки, водосховища, стави, водоспади, джерела, витoki річок. Географічна оцінка біотичних туристичних ресурсів. Ландшафтні та орографічні туристичні ресурси. Географічна оцінка рельєфу, як туристичного ресурсу. Туристична привабливість архітектурних пам'яток. Географія найбільш атрактивних культурно-історичних ресурсів України, Європейського туристичного регіону, світу.

Географія рекреаційних видів туризму Географія центрів лікувально-оздоровчого та розважального туризму України, Європейського туристичного регіону, світу.

Географія активних видів туризму Географія центрів та регіонів розвитку екстремальних та пригодницьких видів туризму в Україні, Європейському туристичному регіоні, світі.

Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму Географія найбільш атрактивних маршрутів та регіонів розвитку культурно-пізнавального та подієвого туризму в Україні, Європейському туристичному регіоні, світі.

Географія релігійного туризму та паломництва Географія центрів та регіонів паломництва та релігійного туризму у християнстві, ісламі, буддизмі, іудаїзмі, індуїзмі.

Географія міського та ділового, сільського та екологічного туризму.

Туристичне країнознавство та регіонознавство Типова програма країнознавчого дослідження в туристичному бізнесі. Природно-географічна характеристика Політична, економічна, історична, соціальна та культурна характеристика країн. Спеціальна туристична характеристика країни Стан розвитку туристичної галузі в країні та її місце на міжнародному ринку туристичних послуг.

Туристичні регіони світу. Європейський туристичний регіон. Близькосхідний туристичний регіон Азійсько-Тихоокеанський туристичний регіон Африканський туристичний регіон. Американський туристичний регіон. Туристичні ресурси Північної, Центральної, Південної Америки та острівних країн Карибського басейну, туристичні центри США, Канади, Мексики, Бразилії, Перу, Аргентини.

Література:

1. Аріон О.В., Уліганець С.І. Географія туризму: навчально-методичний посібник К:Альтерпрес, 2013. 266 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України: навчальний посібник К.: Альтерпрес, 2011. 462 с.
3. Бовсуновська Г.Я. Географія туризму: навч.посібник. Донецьк:ДІТБ,2002. 411 с.
4. Географічні аспекти розвитку туризму (на прикладі України та Польщі) / В.Г. Явкін [та інші].Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. 344 с.
5. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник К.: Знання, 2011. 334 с.
6. Кузик С.П. Географія туризму: навч. посібник. Київ: Знання, 2011. 271 с.
7. Любіцева О.О. Паломництво та релігійний туризм: навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2011. 416 с.
8. Любіцева О.О., Панкова В.Є., Стафійчук Є.В. Туристичні ресурси України: навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2007. 369 с.
9. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М.. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник, К.: Знання, 2008. 661 с.
- 10.Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч.посіб. К.: Знання, 2008. 343 с.
- 11.Покоłodна М.М., Полчанінова І.Л. Харків: Конспект лекцій навчальної дисципліни "Географія туризму". ХНАМГ, 2012. 135 с.
- 12.Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму: Навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДПУ ім.М.Гоголя, 2004. 264 с.

Декан геолого-географічного факультету,

д.г.н., професор

Вікторія ЯВОРСЬКА